

ชื่อ

นางสาวดวงกมล การไทย

วิทยานิพนธ์สาขาวิชาการปกครอง ภาควิชาการปกครอง

คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปีการศึกษา 2557

ชื่อเรื่อง

การเปลี่ยนแปลงบทบาทและอำนาจทางการเมืองของตระกูลอดิเรกสาร

(THE CHANGE OF POLITICAL ROLES AND POWER OF ADIREKSARN FAMILY)

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่อง “การเปลี่ยนแปลงบทบาทและอำนาจทางการเมืองของตระกูลอดิเรกสาร” มีวัตถุประสงค์ 2 ประการ คือ 1) เพื่อศึกษาการเติบโตการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และการก่อตัวของกลุ่มธุรกิจเอกชนในจังหวัดสระบุรี 2) เพื่อศึกษาวิธีการสร้างและรักษาฐานเสียงของตระกูลอดิเรกสารในจังหวัดสระบุรี

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยมุ่งเน้นศึกษาจากข้อมูลเอกสารชั้นรองและข้อมูลจากการสัมภาษณ์บุคคลในตระกูลอดิเรกสารและบุคคลที่มีความเกี่ยวข้องทางการเมืองในจังหวัดสระบุรี เพื่อทำการวิเคราะห์แต่ละประเด็นในเชิงลึก ซึ่งผลการวิจัยพบว่า

การเติบโตการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และการก่อตัวของกลุ่มธุรกิจเอกชนในจังหวัดสระบุรี ส่งผลต่อการการลดบทบาทและอำนาจทางการเมือง ตลอดจนการสร้างและรักษาฐานเสียงของตระกูลอดิเรกสารในจังหวัดสระบุรี

Abstract

This research has two objectives 1) To study the growth and the change of economic , social , politics and formation of the business group in Saraburi province 2) To study the build and maintain the bastion of Adireksarn in Saraburi province.

The research choose to use qualitative research method. The focus is primarily on documentary analysis and interview the person who are in Adireksarn Family and who are in relate to the Saraburi politics for the in – depth analysis of each topic. The result can be found that

The growth and the change of economic , social , politics and the formation of the business group in Saraburi province. It is effect to decrease in political roles and power of Adireksarn family and decrease in the build and maintain the bastion of Adireksarn family in Saraburi.

บทสรุปสำหรับผู้บริหาร

ชื่อเรื่อง : การเปลี่ยนแปลงบทบาทและอำนาจทางการเมืองของตระกูลอดิเรกสาร

Topic : THE CHANGE OF POLITICAL ROLES AND POWER OF ADIREKSARN FAMILY

คำสำคัญ : อำนาจทางการเมือง, บทบาททางการเมือง, ตระกูลอดิเรกสาร

Key Words : POLITICAL POWER, ROLES POWER, ADIREKSARN FAMILY

บทนำ

เมื่อพิจารณาถึงตระกูลอดิเรกสารแล้ว ตระกูลดังกล่าวเป็นตระกูลการเมืองซึ่งเป็นที่รู้จักในระดับประเทศ เนื่องจากเป็นตระกูลการเมืองหนึ่งที่เป็นเสาหลักของกลุ่มราชครุ ซึ่งเป็นกลุ่มการเมืองที่มีบทบาทและอำนาจทางการเมืองในประเทศไทยอย่างเด่นชัดในช่วงปีพ.ศ.2490 ตระกูลอดิเรกสารยังเป็นตระกูลการเมืองเก่าแก่ในจังหวัดสระบุรี เมื่อก้าวถึง“บ้านใหญ่” ซึ่งเป็นคำเรียกที่ชาวสระบุรีใช้เรียกตระกูลอดิเรกสาร เราจะปฏิเสธไม่ได้ว่าตระกูลดังกล่าวคือ ตระกูลการเมืองที่มีชื่อเสียงยาวนานที่สุดในจังหวัดสระบุรีกว่า 50 ปี

ตระกูลอดิเรกสารเริ่มต้นเข้าสู่เส้นทางทางการเมืองของประเทศไทยและจังหวัดสระบุรีโดยการนำของ พลเอกประมาธ อดิเรกสาร โดยการลงสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดสระบุรีครั้งแรกในปี พ.ศ.2495 ซึ่งในขณะนั้นจังหวัดสระบุรีทั้งจังหวัดถือเป็นหนึ่งเขตเลือกตั้ง พลเอกประมาธ อดิเรกสาร เป็นผู้สมัครหน้าใหม่ในพื้นที่ แต่ในขณะเดียวกันสามารถได้รับความไว้วางใจได้รับคะแนนเสียงจากประชาชนจังหวัดสระบุรีจนทำให้สามารถดำรงตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดสระบุรีได้เป็นสมัยแรกในปี พ.ศ.2495 โดยสามารถเอาชนะคู่แข่งคือ พันโทประเสริฐ สดบรรทัด ซึ่งเคยดำรงตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดสระบุรี ก่อน พลเอกประมาธ อดิเรกสาร

การตัดสินใจลงแข่งขันในสนามการเมืองของ พลเอกประมาธ อดิเรกสาร ครั้งนี้เนื่องมาจากการถูก พันโทประเสริฐ สดบรรทัด สบประมาท ว่า เป็นคนนอกตัวยุญ พลเอกประมาธ อดิเรกสาร รู้สึกว่าตนถูกคูหมีนเกียรติอย่างรุนแรงจึงลาออกจากการรับราชการทหารและหันหน้า

เข้าสู่สนามการเมือง โดยการลงสมัครแข่งขันกับ พันโทประเสริฐ สุขบรรทัด เพื่อเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดสระบุรี

พลเอกประมาท อติเรกสาร ได้กล่าวถึงความยากลำบากในการหาเสียงในสมัยแรกนี้ว่า ต้องบุกน้ำลุยโคลน ไปกับทหารและตำรวจคนสนิท ไปตามพื้นที่นอกเมืองค่อนข้างลำบาก นอกจากนี้วิธีการเข้าถึงประชาชนของพลเอกประมาท อติเรกสาร ก็คือ การเข้าไปหาผู้ใหญ่บ้าน พ่อค้าคหบดี ที่เป็นที่รู้จักและเคารพนับถือของชาวบ้านในแถบนั้น ช่วยพาเข้าไปทำความรู้จักกับชาวบ้าน

ต่อมาในสมัยที่สองปี พ.ศ.2500 พลเอกประมาท อติเรกสาร ได้ลงสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดสระบุรีและได้รับเลือกตั้งมาโดยตลอดตั้งแต่ปีพ.ศ.2495 จนกระทั่งถึงปีพ.ศ.2538 รวมทั้งสิ้น 12 สมัย โดยตั้งแต่ปีพ.ศ.2518 ลงสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดสระบุรีในนามพรรคชาติไทยตลอดมาจนกระทั่งถึงปีพ.ศ.2538

อย่างไรก็ตามสมาชิกของตระกูลอติเรกสารได้ทยอยกันเข้าสู่เส้นทางทางการเมืองของจังหวัดสระบุรีอย่างต่อเนื่องถึง 5 คน ซึ่งนับได้เป็น 3 รุ่น คือ รุ่นพ่อ รุ่นลูก และรุ่นหลาน ตลอดระยะเวลากว่า 50 ปี ที่ตระกูลอติเรกสารได้โดดเด่นอยู่ในเส้นทางทางการเมืองของจังหวัดสระบุรี ในขณะเดียวกันก็มีผู้มีอิทธิพลประจำถิ่น ได้มีโอกาสพักพิงอิงแอบอยู่กับตระกูลอติเรกสาร ซึ่งบุคคลเหล่านี้มีโอกาสในการสะสมทุนจากการประกอบธุรกิจของตนเอง จนกระทั่งในที่สุดสามารถที่จะมีโอกาสลงสู่สนามการเมืองในจังหวัดสระบุรีทั้งในระดับท้องถิ่นและในระดับประเทศได้

ดังนั้นในที่สุดกลุ่มบุคคลเหล่านี้จึงสามารถพัฒนาตนเองโดยการสะสมทุนของตน จนกระทั่งสามารถเข้าสู่เส้นทางทางการเมืองดังที่กล่าวมา และสร้างผลงานให้กับจังหวัดสระบุรี จนกระทั่งสามารถเข้าแทนที่ตระกูลอติเรกสารไปได้โดยปริยาย และส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงบทบาทและอำนาจทางการเมืองของตระกูลอติเรกสารในจังหวัดสระบุรี

ซึ่งการเปลี่ยนแปลงบทบาทและอำนาจทางการเมืองของตระกูลอติเรกสารนั้น จึงเป็นกรณีศึกษาเพียง 1 ตระกูลการเมืองเท่านั้น ที่สภาพเศรษฐกิจและสังคมของจังหวัดสระบุรีนั้น ได้ส่งผลกระทบต่อการเกาะกลุ่ม การสร้างฐานเสียงของตระกูลอติเรกสาร ซึ่งการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวจึงนำไปสู่ประเด็นคำถามของงานการศึกษาชิ้นนี้ คือ 1) การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ

สังคมและการเมืองของจังหวัดสระบุรี มีผลต่อการเกาะกลุ่มการสร้างฐานอำนาจทางการเมืองของตระกูลอภิเรกสารหรือไม่ และ 2) ตระกูลอภิเรกสารมีวิธีการสร้างและรักษาฐานเสียงอย่างไร

ผลการศึกษา

การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคมและการเมืองของจังหวัดสระบุรี

จังหวัดสระบุรีเป็นจังหวัดที่อยู่ในพื้นที่ราบลุ่มริมแม่น้ำ ดังนั้นจึงเป็นพื้นที่เหมาะแก่การทำเกษตรกรรม เช่น การปลูกข้าว ในขณะที่เดียวกันในเขตอำเภอพระพุทธบาท ยังเป็นเขตพื้นที่ที่มีภูเขาเป็นจำนวนมาก ดังนั้นเราจะพบว่า การประกอบอาชีพจนสามารถขยายเป็นธุรกิจขนาดใหญ่ ผู้ประกอบการทางธุรกิจในจังหวัดสระบุรีนั้น จึงหลีกเลี่ยงไม่พ้นธุรกิจโรงสีข้าวและธุรกิจโรงโม่หิน ซึ่งนับเป็นธุรกิจที่สามารถทำรายได้อย่างมหาศาลให้กับผู้ประกอบการทางธุรกิจนั้นๆ ในปัจจุบันจังหวัดสระบุรีมีโรงสีข้าวถึง 31 แห่ง นอกจากนี้ยังมีธุรกิจด้านอุตสาหกรรม การก่อสร้างและอสังหาริมทรัพย์

สภาพทางเศรษฐกิจของจังหวัดสระบุรีในปีพ.ศ.2520 พบว่าประชากรมีรายได้เฉลี่ยต่อหัว 12,824 บาทต่อปี โดยมีผลิตภัณฑ์มวลรวมตามราคาประจำปี 5,253.60 ล้านบาท ซึ่งสาขาการผลิตด้านการเกษตรอยู่ที่ 1,206.30 ล้านบาท สาขาการผลิตด้านการทำเหมืองแร่และเหมืองหินอยู่ที่ 265.8 ล้านบาท สาขาการผลิตด้านอุตสาหกรรมอยู่ที่ 1,702.10 ล้านบาท สาขาการผลิตด้านการก่อสร้างอยู่ที่ 208 ล้านบาท สาขาการบริการด้านอสังหาริมทรัพย์ การให้เช่าและบริการทางธุรกิจอยู่ที่ 128.5 ล้านบาท

ในปีพ.ศ.2530 สภาพทางเศรษฐกิจของจังหวัดสระบุรี พบว่าประชากรมีรายได้เฉลี่ยต่อหัว 32,490 บาทต่อปี โดยมีผลิตภัณฑ์มวลรวมตามราคาประจำปี 16,050.19 ล้านบาท ซึ่งสาขาการผลิตด้านการเกษตรอยู่ที่ 1,968.40 ล้านบาท สาขาการผลิตด้านการทำเหมืองแร่และเหมืองหินอยู่ที่ 712.1 ล้านบาท สาขาการผลิตด้านอุตสาหกรรมอยู่ที่ 6,952.73 ล้านบาท สาขาการผลิตด้านการก่อสร้างอยู่ที่ 488.06 ล้านบาท สาขาการบริการด้านอสังหาริมทรัพย์ การให้เช่าและบริการทางธุรกิจอยู่ที่ 322.17 ล้านบาท

ในปีพ.ศ.2540 สภาพทางเศรษฐกิจของจังหวัดสระบุรี พบว่า ประชากรมีรายได้เฉลี่ยต่อหัว 115,461 บาทต่อปี โดยมีผลิตภัณฑ์มวลรวมตามราคาประจำปี 65,497 ล้านบาท ซึ่งสาขาการผลิตด้านการเกษตรอยู่ที่ 3,177 ล้านบาท สาขาการผลิตด้านการทำเหมืองแร่และเหมืองหินอยู่ที่ 5,053

ด้านบาท สาขาการผลิตด้านอุตสาหกรรมอยู่ที่ 30,130 ด้านบาท สาขาการผลิตด้านการก่อสร้างอยู่ที่ 1,596 ด้านบาท สาขาการบริการด้านอสังหาริมทรัพย์ การให้เช่า และบริการทางธุรกิจอยู่ที่ 1,458 ด้านบาท

ในปีพ.ศ.2550 สภาพทางเศรษฐกิจของจังหวัดสระบุรี พบว่าประชากรมีรายได้เฉลี่ยต่อหัว 224,206 บาทต่อปี โดยมีผลิตภัณฑ์มวลรวมตามราคาประจำปี 135,101 ล้านบาท ซึ่งสาขาการผลิตด้านการเกษตรอยู่ที่ 6,046 ล้านบาท สาขาการผลิตด้านการทำเหมืองแร่และเหมืองหินอยู่ที่ 6,207 ล้านบาท สาขาการผลิตด้านอุตสาหกรรมอยู่ที่ 77,945 ล้านบาท สาขาการผลิตด้านการก่อสร้างอยู่ที่ 1,908 ล้านบาท สาขาการบริการด้านอสังหาริมทรัพย์ การให้เช่า และบริการทางธุรกิจอยู่ที่ 4,129 ล้านบาท

จากข้อมูลทางเศรษฐกิจดังกล่าวมาเป็นสิ่งที่ชี้ให้เห็นว่าผลิตภัณฑ์มวลรวมและธุรกิจสาขาต่างๆ มีเม็ดเงินเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วในทุก 10 ปี ตั้งแต่ปีพ.ศ. 2520-2550 ตลอดระยะเวลาดังกล่าวก่อให้เกิดการสะสมทุนแก่ผู้ประกอบการจากธุรกิจดังกล่าวข้างต้น เช่น นายเงิน บุญสุภา ผู้ประกอบธุรกิจโรงโม่หินเกียรติมงคล และโรงโม่หินสุภา ซึ่งเป็นนักการเมืองในจังหวัดสระบุรี ที่มีชื่อเสียงและเติบโตมาจากการเป็นผู้ใหญ่บ้าน จนสามารถเข้าสู่เส้นทางการเมืองของจังหวัดสระบุรี โดยในปี พ.ศ.2526 ได้รับการสนับสนุนจากตระกูลดิเรกสารให้ลงสมัครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดสระบุรีในนามพรรคชาติไทย และได้รับการเลือกตั้ง ต่อมาในบางสมัยที่อยู่กับตระกูลดิเรกสาร แต่ในบางสมัยก็เข้าสังกัดพรรคการเมืองอื่น อย่างไรก็ตาม นายเงิน บุญสุภา เป็นนักธุรกิจและนักการเมืองที่มีความสามารถทางการเงินในการเล่นการเมืองได้อย่างลุล่วง เนื่องจากมีธุรกิจและฐานเสียงเป็นของตนเองโดยไม่ต้องได้รับความช่วยเหลือจากตระกูลดิเรกสารในระยะต่อมา

ความเปลี่ยนแปลงทางสังคมและการเมืองในจังหวัดสระบุรีเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นตลอดระยะเวลา 50 ปี ในเส้นทางการเมืองของตระกูลดิเรกสาร ในช่วงปี พ.ศ.2554 เป็นความเปลี่ยนแปลงที่เห็นได้ชัดเจน เนื่องจากไม่ปรากฏรายชื่อนามผู้ใดในตระกูลดิเรกสารดำรงตำแหน่งทางการเมืองในจังหวัดสระบุรี กล่าวคือ ในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดสระบุรีในปีพ.ศ.2554 นั้น จังหวัดสระบุรีมีเขตเลือกตั้งทั้งสิ้น 4 เขตเลือกตั้งและสะท้อนให้เห็นการเปลี่ยนแปลงบทบาทและอำนาจทางการเมืองของตระกูลดิเรกสารดังต่อไปนี้

เขตเลือกตั้งที่ 1 ประกอบไปด้วย อำเภอเมืองสระบุรี และอำเภอเฉลิมพระเกียรติ ในเขตดังกล่าวนี้เป็นพื้นที่ฐานเสียงสำคัญของตระกูลอดิเรกสาร เนื่องจากบ้านพักที่เรียกว่า “บ้านใหญ่” อยู่ในเขตพื้นที่ดังกล่าว ดังนั้น ร้อยตรีปรพล อดิเรกสาร จึงน่าจะลงสมัครในเขตพื้นที่นี้ แต่กลับไม่ลงสมัคร ทั้งนี้เนื่องจากเขตพื้นที่นี้มีนักการเมืองหน้าใหม่คือ นางสาวกัลยา รุ่งวิจิตรชัย ที่เข้ามามีบทบาทโดยการสนับสนุนจากนายเงิน บุญสุภา ให้ลงสมัครและผลักดันให้เป็น สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในเขตเลือกตั้งที่ 1

เขตเลือกตั้งที่ 2 ประกอบไปด้วย อำเภอแก่งคอย อำเภอมวกเหล็ก และอำเภอวังม่วง ในเขตดังกล่าวเป็นพื้นที่ฐานเสียงของ นายพศ อดิเรกสาร บุตรชายคนที่ 2 ของพลเอกประมาณ อดิเรกสาร แต่ในปี พ.ศ.2554 นายพศ ไม่สามารถลงสมัครได้ เนื่องจากถูกตัดสิทธิ์ทางการเมือง ดังนั้น ร้อยตรีปรพล อดิเรกสาร จึงลงสมัครรับเลือกตั้งในเขตพื้นที่นี้ แต่ก็พ่ายให้กับ นายอรรถพล วงษ์ประยูร บุตรชายของนายบัญญัติ วงษ์ประยูร ผู้มีรากฐานจากการเป็นผู้ใหญ่บ้านและเจ้าของ ธุรกิจที่หลากหลาย ซึ่งเป็นอดีตหัวหน้าคณะแนวของตระกูลอดิเรกสาร

เขตเลือกตั้งที่ 3 ประกอบไปด้วย อำเภอวิหารแดง อำเภอหนองแค และอำเภอหนอง แสง ในเขตดังกล่าวเป็นพื้นที่ฐานเสียงของตระกูลคูวิจิตรสุวรรณเจ้าของธุรกิจโรงสีข้าวในเครือ โรงสีคูเจริญ นำโดย นายวัชรพงศ์ คูวิจิตรสุวรรณ ซึ่งในอดีตบิดาของเขาเคยเป็นหัวหน้าคณะแนวให้กับ ตระกูลอดิเรกสาร ดังนั้นในเขตพื้นที่ดังกล่าวจึงมีนายวัชรพงศ์ ดำรงตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทน ราษฎร

เขตเลือกตั้งที่ 4 ประกอบไปด้วย อำเภอบ้านหมอ อำเภอหนองโดน อำเภอดอนพุด และอำเภอเสาไห้ ในเขตดังกล่าวเป็นพื้นที่ฐานเสียงของนายวิระพล อดิเรกสาร แต่ในปี พ.ศ.2554 ไม่สามารถลงสมัครรับเลือกตั้งได้เนื่องจากถูกตัดสิทธิ์ทางการเมือง จึงส่งผลให้ นายองอาจ วงษ์ประยูร บุตรชายของ นายบัญญัติ วงษ์ประยูร ซึ่งเป็นผู้มีฐานเสียงอยู่ในเขตพื้นที่นี้เช่นกัน ได้รับเลือกตั้งดำรงตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

ดังที่กล่าวมานี้เพื่อชี้ให้เห็นว่าในแต่ละเขตพื้นที่ล้วนมีนักการเมืองหน้าใหม่ ที่ในอดีตเคยให้ความช่วยเหลือแก่ตระกูลอดิเรกสาร แต่ในระยะต่อมา บุคคลเหล่านี้สามารถสะสมทุนและเข้าสู่ เส้นทางการเมืองอีกทั้งยังเป็นคู่แข่งกับตระกูลอดิเรกสารอีกด้วย

การสร้างและรักษาฐานเสียงของตระกูลอติเรกสาร

1) การสร้างฐานเสียง โดยพลเอกประมาณ อติเรกสาร พ.ศ.2495- พ.ศ.2538

1.1) การสร้างฐานเสียงโดยเครือข่ายหัวคะแนน

พ.ศ.2495 เป็นปีแรกที่พลเอกประมาณ อติเรกสาร ลงสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดสระบุรี เพื่อลงสมัครรับเลือกตั้งของ พันโทประเสริฐ สดขรรค์ทัด ซึ่งในขณะนั้นดำรงตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดสระบุรี และในขณะนั้นจังหวัดสระบุรีทั้งจังหวัดนับเป็นเขตเลือกตั้งที่ 1 คือมีเขตเลือกตั้งเพียงเขตเดียว

พลเอกประมาณ อติเรกสาร ในขณะนั้นนับเป็นนักการเมืองหน้าใหม่ที่ต้องแข่งขันกับนักการเมืองที่มีชื่อเสียงในพื้นที่ คือ พันโทประเสริฐ สดขรรค์ทัด ดังนั้นจึงเป็นการยากที่จะประสบความสำเร็จในการได้รับการเลือกตั้ง แต่ในท้ายที่สุดในปี พ.ศ.2495 พลเอกประมาณ อติเรกสาร ก็สามารถชนะการเลือกตั้งได้ดำรงตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดสระบุรี

ประเด็นในการที่พลเอกประมาณ อติเรกสาร สามารถชนะการเลือกตั้งได้ในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ตั้งข้อสังเกตว่า ในปี พ.ศ.2495 อยู่ในช่วงภายหลังการรัฐประหารซึ่งนำโดยจอมพลผิน ชุณหะวัณ ซึ่งมีความสัมพันธ์เป็นบิดาของท่านผู้หญิงเจริญ อติเรกสาร ภรรยาของพลเอกประมาณ อติเรกสาร ประกอบกับ พลตำรวจเอกเผ่า ศรียานนท์ ดำรงตำแหน่งอธิบดีกรมตำรวจในช่วงปี พ.ศ.2494-พ.ศ.2500 ซึ่งเราเรียกกลุ่มบุคคลดังกล่าวว่า กลุ่มราชครู ในขณะเดียวกันก็เป็นช่วงของรัฐบาล จอมพล ป. พิบูลสงคราม ซึ่งภายหลังการรัฐประหารในปี พ.ศ. 2490 ส่งผลให้กลุ่มราชครู ขึ้นมามีบทบาทและอำนาจทางการเมือง การทหาร และทางเศรษฐกิจในสังคมไทย ประกอบกับในช่วงนั้นยังเป็นรัฐบาลที่นำโดยทหาร คือ จอมพล ป. พิบูลสงคราม ผู้วิจัยจึงตั้งข้อสังเกตในส่วนนี้ว่า พลเอกประมาณ อติเรกสาร น่าจะได้รับความช่วยเหลือในด้านการสนับสนุนคะแนนเสียงจากทหารและตำรวจในพื้นที่จังหวัดสระบุรีในขณะนั้น ประกอบกับคำสัมภาษณ์ของนายพศ อติเรกสาร ได้ชี้ให้เห็นว่า “คุณพ่อได้รับความช่วยเหลือจากลูกน้องที่เป็นทหารและตำรวจ ในการเดินทางเล็กๆ น้อยๆ และในช่วงนั้นทหารก็สามารถลงคะแนนเสียงเลือกตั้งได้”

ประกอบกับในช่วงนั้นพลเอกประมาณ อติเรกสาร ยังมีกลุ่มเพื่อนและเพื่อนของพี่สาวคือ คุณหญิงสะอาด ปุณณกันต์ อยู่ในพื้นที่จังหวัดสระบุรี จึงช่วยพาไปแนะนำตัวกับเพื่อนๆ เพื่อหาเสียง พลเอกประมาณ อติเรกสาร ได้ชี้ให้เห็นว่าการหาเสียงในครั้งนั้นได้เข้าขอ

ความช่วยเหลือจาก กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน คหบดี ที่เป็นที่รักและเคารพนับถือในเขตพื้นที่นั้นๆ ในหมู่บ้านนั้นๆ ซึ่งในตอนนี้ผู้วิจัยมีความเห็นว่าเป็นเรื่องง่ายต่อการลงพื้นที่หาเสียง เนื่องจากบุคคลในพื้นที่ย่อมรู้จักพื้นที่ดีที่สุด และประกอบกับในขณะนั้นจังหวัดสระบุรียังมีพื้นที่ที่อยู่ติดป่าเขา การเดินทางยากลำบากและอาจมีนักเลงประจำถิ่น หากว่าเข้าไปในพื้นที่โดยไม่ได้รับการอนุญาต อาจมีอันตรายถึงชีวิต ซึ่งในตอนนี้พลเอกประมาธ อธิการสภา ได้ชี้ให้เห็นว่าบางทีก็เกือบบังคับตัวเอง เนื่องจากต้องระวังตัวตลอดเวลา

ดังนั้น วิธีการสร้างฐานเสียงของพลเอกประมาธจึงเป็นการเข้าไปขอความช่วยเหลือจากกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน คหบดี ในพื้นที่นั้นๆ ที่ประชาชนให้ความนับถือ และเป็นที่ยอมรับของประชาชน ผู้วิจัยมีความเห็นว่าเป็นเรื่องง่ายเนื่องจากในช่วงนั้นประชาชนในเขตพื้นที่ต่างจังหวัด ยังไม่ได้มีความเข้าใจในระบอบประชาธิปไตย ที่เลือกผู้แทนของประชาชนโดยผ่านการเลือกตั้งอย่างถ่องแท้ นัก ดังนั้นหากว่าผู้ที่ตนเคารพนับถือพูดอะไร ประชาชนก็จะเชื่อฟัง ซึ่งเป็นสิ่งที่สอดคล้องกับคำสัมภาษณ์ของ นายพศ อธิการสภา ได้ชี้ให้เห็นว่า ประชาชนยังไม่ได้ให้ความสำคัญกับการเลือกตั้ง

นอกจากนี้ด้วยบุคลิกส่วนตัวของ พลเอกประมาธ อธิการสภา เป็นคนเรียบง่ายและให้เกียรติคนรอบข้าง และมีความจำดีเยี่ยม ภายหลังจากชนะการเลือกตั้งในปี พ.ศ.2495 พลเอกประมาธ อธิการสภา แม้ว่าจะอาศัยอยู่ในกรุงเทพมหานคร แต่ก็ยังคงกลับไปเยี่ยมเยียนประชาชนในจังหวัดสระบุรีเมื่อมีโอกาส เมื่อได้พบบุคคลที่เคยช่วยเหลือตนหาเสียงก็จะเดินเข้าไปทักหากพบตามงานก็จะเรียกมานั่งโต๊ะเดียวกัน คือ การแสดงออกถึงการให้ความสำคัญกับบุคคลรอบข้างซึ่งเป็นบุคคลที่เคยช่วยเหลือตนมา ดังนั้นจึงเป็นสิ่งที่ส่งผลต่อจิตใจในทางบวกของผู้ที่ได้รับการทักทายจาก พลเอกประมาธ อธิการสภา

ดังนั้น พลเอกประมาธ อธิการสภา จึงได้รับการช่วยเหลือจากบุคคลเหล่านี้เสมอเมื่อมีการเลือกตั้ง ประกอบกับพลเอกประมาธ อธิการสภา จะเป็นผู้จัดทำแผนที่เส้นทางต่างๆ ทั้งที่เป็นพื้นที่ที่จะเข้าไปหาเสียง และที่สำคัญ เส้นทางไปสู่บ้านของห้วคะแนน

ในช่วงของการสร้างฐานเสียง โดยพลเอกประมาธ อธิการสภา ในปีพ.ศ.2495 – พ.ศ.2538 นี้ ห้วคะแนนมีความสำคัญที่สุด เนื่องจากเป็นช่วงที่ประชาชนในเขตพื้นที่ต่างจังหวัด เช่นจังหวัดสระบุรียังคงมีความตื่นตัวทางการเมืองน้อยมาก ดังนั้นจึงส่งผลให้การสนับสนุน

ผู้สมัครคนใดก็ตาม ที่หวัคະແນน คือ บุคคลในพื้นที่ที่เป็นที่เคารพนับถือของประชาชน ก็จะส่งผลดีต่อการได้รับหวัคະແນนเลียงเลือกตั้งของผู้สมัครคนนั้นๆ

การตอบแทนหวัคະແນนของพลเอกประมาธ อดิเรกสาร จะแสดงออกในการให้ความช่วยเหลือที่ถูกกฎหมายแก่หวัคະແນนทุกคนที่เข้ามาขอความช่วยเหลือ ซึ่งการให้ความช่วยเหลือเหล่านั้น หากว่าพลเอกประมาธ อดิเรกสาร ช่วยเหลือโดยตรงด้วยตนเองไม่ได้ ก็จะประสานขอความช่วยเหลือจากผู้ที่สามารถให้ความช่วยเหลือได้ กล่าวคือ ช่วยจนถึงที่สุด

แต่อย่างไรตลอดระยะเวลากว่า 44 ปี คือตั้งแต่ช่วง พ.ศ.2495- พ.ศ.2538 ซึ่งเป็นช่วงที่พลเอกประมาธ อดิเรกสาร ยังคงลงสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดสระบุรีอยู่นั้น ได้เกิดการเปลี่ยนแปลงในเรื่องของเขตพื้นที่ในการเลือกตั้งจาก 1 เขต เป็น 2 เขต และ 3 เขต และมีจำนวนผู้สมัครรับเลือกตั้งเพิ่มมากขึ้น จาก 1 คน เป็น 2 คน และ 3 คน

ดังนั้นอุปสรรคทางการเมืองที่พลเอกประมาธ อดิเรกสาร และตระกูลอดิเรกสาร ต้องประสบนั้นคือ การเปลี่ยนแปลงของหวัคະແນน เนื่องจากว่า หวัคະແນนคนเดิมในพื้นที่นั้นๆ อาจเสียชีวิตลง หรืออาจมีความสัมพันธ์ทางเครือญาติกับผู้สมัครรายใหม่ แต่อย่างไรก็ตาม พลเอกประมาธ อดิเรกสาร ก็ยังคงได้รับการเลือกตั้งในทุกสมัยที่ลงสมัครตั้งแต่ปีพ.ศ.2495-พ.ศ.2538

2) การรักษารฐานเลียงโดยทายาททางการเมืองของตระกูลอดิเรกสาร พ.ศ.2539-พ.ศ.2550

2.1) การรักษารฐานเลียงโดยการลงพื้นที่

การรักษารฐานเลียงโดยการลงพื้นที่นั้น เป็นสิ่งที่ทายาททางการเมือง หรือสมาชิกในตระกูลอดิเรกสารพยายามกระทำมากขึ้นในช่วงปี พ.ศ.2544 เนื่องจากในช่วงปลายที่พลเอกประมาธ อดิเรกสาร ยังคงลงสมัครรับเลือกตั้งคือในช่วงปีพ.ศ.2538 เป็นต้นมา จนกระทั่งปัจจุบันมีเสียงจากประชาชนได้ยื่นไปถึงตระกูลอดิเรกสารว่า “ไม่มีเลือกตั้งก็ไม่เห็นหน้า” “ใช้แต่เงินซื้อ” ซึ่งนี่เริ่มเป็นเสียงในทางลบต่อตระกูลอดิเรกสาร

ดังนั้นในช่วง พ.ศ.2544 เป็นช่วงที่พลตรีเมธิ ธรรมรังสี ดำรงตำแหน่งนายกเทศมนตรีเทศบาลเมืองสระบุรี พยายามที่จะนำสมาชิกตระกูลอดิเรกสารลงพื้นที่ในเขตเทศบาลเมืองสระบุรีบ่อยครั้งที่มีโอกาส ไม่ว่าจะป็นงานใดก็ตาม จึงส่งผลให้สมาชิกตระกูลอดิเรกสารได้พบปะประชาชนบ่อยขึ้น

แม้ว่าบุคคลในตระกูลดิเรกสาร จะกล่าวออกมาอย่างชัดเจนว่า ตระกูลของเขาไม่เคยคิดที่จะเก็บคะแนนเสียงของประชาชนไว้กับพวกเขาเพียงฝ่ายเดียว พวกเขาไม่สามารถที่จะบังคับเอาคะแนนเสียงจากประชาชนได้อย่างเบ็ดเสร็จเด็ดขาด หากแต่เขาได้กล่าวเพิ่มเติมว่าความดีและผลงานที่พวกเขาทำจะเป็นสิ่งที่เหนี่ยวรั้งคะแนนเสียงของประชาชนไว้ ความดีและผลงานจะเป็นสิ่งที่ทำให้ประชาชนตัดสินใจเลือกพวกเขาในสมัยต่อไปเมื่อมีการเลือกตั้งเกิดขึ้น

แต่อย่างไรก็ตามตระกูลดิเรกสารเพียงจะมาตระหนักถึงการรักษาฐานเสียงเมื่อไม่เกิน 20 ปีมานี้เอง เนื่องจากว่าเราไม่สามารถปฏิเสธได้ว่านักการเมืองในจังหวัดสระบุรีนั้นมีการแจ่งเกิดกันทุกสมัยที่มีการเลือกตั้ง แม้ว่าบางคนจะผิดหวังกับการลงสมัครรับเลือกตั้งทั้งในระดับสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดสระบุรี และสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดสระบุรีเป็นต้น แต่ในขณะเดียวกันก็เป็นการทำให้ประชาชนได้เห็นหน้าคาดตา และในสมัยต่อมาก็ทำให้ผู้ที่ผิดหวังนั้นกลับมาสวมหวังในการลงสมัครรับเลือกตั้งได้อย่างภาคภูมิใจ และยังเป็นการต่อยอดทางการเมืองของนักการเมืองผู้นั้นในการสร้างผลงานให้เป็นที่ประจักษ์แก่สายตาของประชาชนจังหวัดสระบุรี จนสามารถได้รับเลือกตั้งในสมัยต่อๆ มาได้อย่างไม่ยากเย็นนัก

ในส่วน of ตระกูลดิเรกสารนั้น ในอดีตไม่ค่อยให้ความสำคัญกับการปรากฏตัวตามงานต่างๆ ในจังหวัดสระบุรีซึ่งเป็นพื้นที่ฐานเสียงของตนเท่าไรนัก แม้ว่าตระกูลดิเรกสารจะมีบ้านพักรับรองอยู่ในเขตอำเภอเมืองสระบุรี ซึ่งอยู่ใกล้กับตลาดสุขุมาลัย ซึ่งเป็นตลาดสดที่มีผู้คนพลุกพล่าน และในขณะเดียวกัน บ้านรับรองของตระกูลดิเรกสารจะถูกเรียกจากชาวจังหวัดสระบุรีว่า “บ้านใหญ่” แต่ชาวตลาดและชาวจังหวัดสระบุรีมักไม่ค่อยพบเห็นบุคคลในตระกูลดิเรกสารในจังหวัดสระบุรีสักเท่าไร จะพบก็แต่เพียงแม่บ้านที่ดูแลบ้านของตระกูลดิเรกสารเท่านั้น

ทั้งนี้ เนื่องจากว่าบุคคลสำคัญในตระกูลดิเรกสารส่วนใหญ่ใช้ชีวิตอยู่ในกรุงเทพมหานคร หรือที่เรียกว่า บ้านราชครู นั่นเอง ดังนั้น ชาวจังหวัดสระบุรีจึงไม่ค่อยมีโอกาสได้พบปะสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดสระบุรีบ่อยนัก ดังนั้นจึงเป็นสิ่งที่ก่อให้เกิดความห่างไกลกันระหว่างบุคคลในตระกูลดิเรกสารกับประชาชนชาวจังหวัดสระบุรี จึงเป็นที่มาของคำวิพากษ์วิจารณ์ของประชาชนบางส่วนที่กล่าวถึงตระกูลดิเรกสาร ว่า “เห็นหน้าเฉพาะเวลาที่มีการเลือกตั้ง”

เมื่อคำพูดดังกล่าวเหล่านี้ได้ยื่นไปถึงสมาชิกในตระกูลอติเรกสาร ดังนั้น การปรับตัวจึงเกิดขึ้น ชาวสระบุรีเริ่มได้พบบุคคลต่างๆ ในตระกูลอติเรกสารบ่อยครั้งขึ้นตามงานต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นงานบวช งานศพ งานแต่งงาน งานขึ้นบ้านใหม่ ตลอดจนงานรื่นเริงต่างๆ จนลูกน้องของสมาชิกในตระกูลมักมีคำพูดติดตลกที่ใช้แซวกันเองอยู่บ่อยครั้งว่า “นายร้องลูกน้องเต็น” คือ นายขึ้นร้องเพลงลูกน้องก็ต้องรักษาหน้านายโดยการออกไปเต็นรำตามเพลงที่นายร้อง

แต่อย่างไรก็ตามเราปฏิเสธไม่ได้ถึงสภาพเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองของจังหวัดสระบุรีที่เปลี่ยนแปลงไปได้ก่อให้เกิดนักการเมืองหน้าใหม่และได้รับโอกาสจากประชาชนเข้ามาทำงานการเมืองในตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดสระบุรี เช่น กัลยา รุ่งวิจิตรชัย หรือ ส.ส.นก นางสาวกัลยา รุ่งวิจิตรชัย หรือ “ส.ส. นก” เป็นผู้ที่ดำรงชีวิตอยู่ในพื้นที่จังหวัดสระบุรีเป็นหลัก ประชาชนเข้าถึงได้ง่าย เข้าร่วมงานทุกงานที่ได้รับเชิญ นางสาวกัลยา รุ่งวิจิตรชัย จึงเป็นบุคคลที่ได้รับความเมตตาจากประชาชน ในการรับเลือกตั้งเข้ามาดำรงตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดสระบุรี 2 สมัยติดต่อกัน ซึ่งบุคคลดังกล่าวได้รับการสนับสนุนจากทหารเป็นอย่างดี โดยการนำของ พลตรีมัญญกฤต รูปขจร อดีตผู้บัญชาการกองพันทหารม้าที่ 4 รักษาพระองค์ ซึ่งตัว พลตรีมัญญกฤต รูปขจร ในขณะนั้นก็ดำรงตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภาจังหวัดสระบุรี และประกอบกับในขณะนั้น พลตรีเมธี ธรรมรังสี ประธานรุ่น จปร.7 และเป็นเพื่อนกับพลตรีมัญญกฤต รูปขจร กำลังดำรงตำแหน่งนายกเทศมนตรีเทศบาลเมืองสระบุรี ดังนั้นที่กล่าวมานี้จึงเป็นการชี้ให้เห็นว่า นางสาวกัลยา รุ่งวิจิตรชัย ได้รับการสนับสนุนจากทหาร และ ประชาชนในเขตเทศบาลเมืองสระบุรี เป็นอย่างดีจนสามารถมีโอกาสได้เข้ามาทำหน้าที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดสระบุรีถึง 2 สมัย แม้ว่าในสมัยล่าสุดก่อนการรัฐประหารโดย คสช. นางสาวกัลยา รุ่งวิจิตรชัย ไม่สามารถได้รับเลือกเป็น สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

ทั้งนี้ ก็เนื่องมาจากพรรคประชาธิปัตย์ที่เธอสังกัดอยู่นั้นประกาศคว่ำบาตร ไม่ลงสมัครรับเลือกตั้งในครั้งนั้นนั่นเอง อย่างไรก็ตามฐานเสียงที่ตระกูลอติเรกสารไม่สามารถรักษาไว้ได้ในเขตพื้นที่อำเภอหินกองและอำเภอหนองแค แม้ว่าในช่วงก่อนหน้า ปี พ.ศ.2535 จะเคยรักษาไว้ได้หากแต่เมื่อมีการเลือกตั้งครั้งที่ 2 ในปี พ.ศ.2535 นายปองพล อติเรกสาร ได้พ่ายแพ้ให้กับ นายสมชาย สุนทรวัฒน์ ซึ่งเป็นผู้มีชื่อเสียงในเขตพื้นที่ดังกล่าว ซึ่งการพ่ายแพ้ในครั้งนั้นเป็นการที่ทำให้ นายสมชาย สุนทรวัฒน์ สามารถแจ้งเกิดบนเวทีการเมืองในจังหวัดสระบุรีตลอดมาจนเขาเสียชีวิตลง พื้นที่นี้ได้ถูกถ่ายโอนไปยังคนของเขา คือ นายฉัตรชัย ศิลาพร และต่อมาพื้นที่นี้ได้ถูกถ่ายโอนไปสู่ลูกหลานของชาวสระบุรี โดยแท้คือ นายวัชรพงศ์ คุวิจิตร

สุวรรณ ซึ่งเกิดในพื้นที่อำเภอหินกองจังหวัดสระบุรีและไม่ว่าวันหนึ่งข้างหน้าพื้นที่นี้จะตกเป็นของใครก็เป็นการยากเหลือเกินที่พื้นที่นี้จะตกอยู่ในมือของตระกูลอดิเรกสาร เนื่องจากหวัคະແນ ในท้องที่ล้วนมีเจ้าของแล้ว ซึ่งไม่ใช่ตระกูลอดิเรกสาร

ในเขตพื้นที่อื่นๆ แม้ว่าในอนาคต “เสี่ยจ๋อน” หรือ นายสัญญา บุญหลง บุตรชายของ นายเดช บุญหลง ผู้มีอิทธิพลในเขตพื้นที่จังหวัดนครนายก ลูกพี่ลูกน้องของ พลเอกประมาณ อดิเรกสาร “ซึ่งนายสัญญา บุญหลง ผู้นี้ในอนาคตจะมาลงสมัครรับเลือกตั้งเป็นนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดสระบุรีซึ่งในขณะนี้ไม่มีวิ้วเววที่จะมีการพูดคุยถึงการที่ยึดพื้นที่ฐานเสียงในส่วนต่างๆ ที่เสียไปคืนให้แก่ตระกูลอดิเรกสารแต่อย่างใด หากแต่ในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดสระบุรีสมัยล่าสุดก่อนการรัฐประหารโดย คสช. เขาได้ส่งภรรยาของเขาไปลงสมัครรับเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งที่ 1 ซึ่งต้องแข่งขันกับ ร้อยตรีปรพล อดิเรกสาร บุตรชายของ นายปองพล อดิเรกสาร หลานของ พลเอกประมาณ อดิเรกสาร ซึ่งเป็นบุคคลที่ นายเดช บุญหลง บิดาของเขา ให้ความเคารพนับถือเป็นอย่างยิ่ง

ดังนั้นพื้นที่ฐานเสียงของตระกูลอดิเรกสารในจังหวัดสระบุรีดูคล้ายกับว่าจะ แคลงไปทุกขณะ พื้นที่ยื่นในทางการเมืองมีน้อยมากจนแทบจะไม่มีเลย อย่างไรก็ตามในส่วนบุคคลของตระกูล อดิเรกสารเองนั้น ประชาชนเพิ่งจะได้พบหน้าตามงานต่างๆ เมื่อไม่ถึง 20 ปีมานี้เองที่สมาชิกของตระกูลจะไปร่วมงานต่างๆ ที่ได้รับเชิญซึ่งนับได้ว่าสายเกินไป เนื่องจากในช่วงเปลี่ยนผ่านนี้ได้ก่อให้เกิดนักการเมืองหน้าใหม่ดังที่กล่าวมาแล้วนั้น และประกอบกับการถูกตัดสิทธิทางการเมืองของบุคคลในตระกูลอดิเรกสารจึงส่งผลให้ปัจจุบันไม่ปรากฏรายนามผู้ใดในตระกูลอดิเรกสารดำรงตำแหน่งใดๆ ทางการเมืองในจังหวัดสระบุรีดังที่หลายคนกล่าวว่า “อดิเรกสารหมดแล้ว”

ดังนั้น ผลการศึกษาที่ผู้วิจัยได้ตั้งไว้จึงตรงกับสมมติฐานที่ว่า การเติบโตและการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม การเมืองและการก่อตัวของกลุ่มธุรกิจเอกชนในจังหวัดสระบุรีส่งผลต่อการลดบทบาทและอำนาจทางการเมือง ตลอดจนการสร้างและรักษาฐานเสียงของตระกูลอดิเรกสารในจังหวัดสระบุรี

สรุป อภิปรายผล และ ข้อเสนอแนะ

สรุป

ตระกูลอติเรกสารนับเป็นตระกูลการเมืองเก่าแก่ในระดับประเทศเนื่องจากการสืบสายตระกูลทางการเมืองมาจากกลุ่มราชครูซึ่งเป็นกลุ่มอำนาจที่มีบทบาทโดดเด่นทางการเมืองไทยในยุคก่อนปี 2500 ซึ่งในส่วนของตระกูลอติเรกสารนั้นผู้ที่มีบทบาทหลักสำคัญในการนำพาตระกูลเข้าสู่เส้นทางการเมืองทั้งในระดับจังหวัด ตลอดจนระดับประเทศนั้นคือ พลเอกประมาธ อติเรกสาร โดยการลงสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดสระบุรีครั้งแรกในปี พ.ศ. 2495 และสามารถชนะคู่แข่งอย่าง พันโทประเสริฐ สุกบรรทัด อย่างขาดลอยชนิดที่สมัยต่อๆ มา ก็ไม่ได้ปรากฏชื่อของ พันโทประเสริฐ สุกบรรทัด เป็นสมาชิกสภาผู้แทนจังหวัดสระบุรีอีกเลย แต่ในขณะเดียวกันและในทางกลับกันกลับปรากฏชื่อของ พลเอกประมาธ อติเรกสาร และสมาชิกคนอื่นๆ ในตระกูลอติเรกสารในเวลาต่อๆ มาในการดำรงตำแหน่งทางการเมืองทั้งในระดับท้องถิ่น คือ สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดสระบุรี ตลอดจนการเมืองระดับประเทศ คือ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดสระบุรี จนกระทั่งปี พ.ศ.2550 ไม่ได้ปรากฏชื่อบุคคลใดในตระกูลอติเรกสารได้รับเลือกตั้งเพื่อดำรงตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดสระบุรีอีกเลย ซึ่งนับเป็นเวลากว่า 50 ปีที่ตระกูลอติเรกสารสามารถครองพื้นที่ทางการเมืองของจังหวัดสระบุรีอย่างยาวนาน ผูกขาดเพียงตระกูลเดียว

อย่างไรก็ตามเมื่อเวลาเปลี่ยนแปลงไปส่งผลให้สภาพเศรษฐกิจสังคมและการเมืองของจังหวัดสระบุรีเปลี่ยนแปลงไป ย่อมส่งผลให้ความนิยมในตระกูลอติเรกสารลดลงไปตามกาลเวลา เนื่องจากในทางเศรษฐกิจนั้นมียุคทุนใหม่เกิดขึ้นตลอดระยะเวลา 50 ปี ที่ตระกูลอติเรกสารครอบครองพื้นที่ทางการเมืองของจังหวัดสระบุรี เราอาจเห็นภาพความรุ่งเรืองเฟื่องฟูของตระกูลอติเรกสาร แต่ในขณะเดียวกันภาพดังกล่าวได้เกิดขึ้นพร้อมๆ กับการเจริญเติบโตอย่างเจียบๆ ของนายทุนในพื้นที่ต่างๆ ของจังหวัดสระบุรี เมื่อนายทุนต่างๆ เหล่านั้นมีการสะสมทุนจนสามารถลงสมัครรับเลือกตั้งแข่งกับตระกูลการเมืองที่เก่าแก่อย่างอติเรกสารได้แล้วนั้น ประกอบกับเป็นนายทุนในพื้นที่ที่ประชาชนต้องพึ่งพิงเป็นด่านแรก เขาเหล่านั้นจึงสามารถค่อยๆ ยึดพื้นที่ฐานเสียงของตระกูลอติเรกสารไปที่ละเล็กทีละน้อยโดยปริยาย

นอกจากนี้ยังประกอบกับสภาพสังคมและการเมืองที่เปลี่ยนแปลงไปดังที่กล่าวมาแล้วว่า เมื่อสภาพเศรษฐกิจเปลี่ยนแปลงไป ได้ก่อให้เกิดกลุ่มทุนกลุ่มใหม่ขึ้นซึ่งมีศักยภาพทางการเงิน

ในการต่อสู้กับตระกูลอริเรกสารได้นั้น สภาพสังคมในจังหวัดสระบุรีได้เปลี่ยนแปลงไปเช่นกัน กล่าวคือ เมื่อกลุ่มทุนก่อให้เกิดนักการเมืองหน้าใหม่ในจังหวัดสระบุรี ดังนั้นสภาพทางสังคมของจังหวัดสระบุรีจึงมีโอกาสด้อนรับนักการเมืองหน้าใหม่ซึ่งเป็นการเปิดโอกาสให้เขาเหล่านั้นเข้ามาพัฒนาด้านต่างๆ ในจังหวัดสระบุรี และผลงานของเขาเหล่านั้นก็เป็นสิ่งที่ตอบโจทย์ความต้องการของชาวจังหวัดสระบุรี ดังนั้นจึงไม่แปลกที่ชาวจังหวัดสระบุรีจะมีโอกาสที่จะได้เรียนรู้ความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในการเรียนรู้ที่จะให้โอกาสนักการเมืองหน้าใหม่ได้เข้ามาพัฒนาจังหวัดสระบุรีให้ถูกจุด มิใช่ว่าชื่อเสียงเข้ามาแล้ว แต่ถึงเวลาไม่เห็นหน้า ไม่อยู่ในพื้นที่ พบยาก อย่างที่เคยเป็นมา

อย่างไรก็ตามการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจสังคมและการเมืองในจังหวัดสระบุรีส่งผลต่อการลดถอยลงของบทบาทและอำนาจทางการเมือง การสร้างและรักษาฐานเสียง ของตระกูลอริเรกสาร เนื่องจากความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นคือการทำหน้าที่ที่เคยอยู่ภายใต้ร่มเงาของตระกูลอริเรกสาร สามารถประกอบธุรกิจของตนจนกระทั่งเกิดการสะสมทุนขึ้นมาและส่งผลให้เกิดความสามารถของบุคคลเหล่านั้นในการลงนามการเมืองในจังหวัดสระบุรี ทั้งในระดับท้องถิ่นและในระดับประเทศ บุคคลเหล่านี้สามารถเข้าแทนที่ตระกูลอริเรกสารในทุกเขตพื้นที่ได้อย่างสิ้นเชิง และเราไม่สามารถพบรายนามของบุคคลในตระกูลอริเรกสารในการเลือกตั้งครั้งล่าสุดในปี พ.ศ.2557 ในการได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และตระกูลอริเรกสารก็ถูกกล่าวถึงลดลงเป็นลำดับ

อภิปรายผล

จากผลการศึกษา พบว่า การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคมและการเมืองในจังหวัดสระบุรีส่งผลต่อการลดทอนบทบาทและอำนาจทางการเมือง ตลอดจนการสร้างและรักษาฐานเสียงของตระกูลอริเรกสารในจังหวัดสระบุรี สามารถนำแนวคิดในเชิงอำนาจในส่วนของทรัพยากรทางการเมือง มาอธิบายได้ดังนี้ ดังที่กล่าวมาแล้วในส่วนของบทที่ 2 นั้น ในส่วนของทรัพยากรทางการเมืองที่ประกอบไปด้วย ความมั่งคั่ง ความชอบธรรม อำนาจบารมี เป็นต้น ซึ่งในงานที่ได้ศึกษานี้ สามารถอธิบายถึงทรัพยากรทางการเมืองในประเด็นของความมั่งคั่งทางเศรษฐกิจของนักการเมืองในจังหวัดสระบุรีที่ผู้ศึกษาได้กล่าวถึง อาทิเช่น ตระกูลอริเรกสาร นายเงิน บุญสุภา นายบัญญัติ วงษ์ประยูร นายวัชรพงศ์ คุวิจิตรสุวรรณ เป็นต้น บุคคลเหล่านี้

ล้วนแล้วแต่มีการสะสมทุนจากการประกอบธุรกิจของตน ทั้งในช่วงก่อนเข้าสู่เส้นทางการเมือง ตลอดจนดำรงอยู่ในเส้นทางการเมือง

ซึ่งในส่วนของ นายเงิน บุญสุภา นายบัญญัติ วงษ์ประยูร นายวัชรพงศ์ คุวิจิตรสุวรรณ สามารถสะสมทุนของตนจนกระทั่งมีความมั่นคงทางการเงินและสามารถเข้าสู่เส้นทางการเมือง ตลอดจนสามารถต่อสู้เพื่อช่วงชิงพื้นที่ฐานเสียงจากตระกูลดิเรกสารในจังหวัดสระบุรีได้ในที่สุด

ในส่วนของทฤษฎีการสะสมทุนขั้นต้นนั้น จากการศึกษาพบว่า ผลการศึกษาสอดคล้องกับ ทฤษฎีการสะสมทุนขั้นต้น ในประเด็นของการสะสมทุนจนกระทั่งลงสู่สนามการเมืองได้ และในขณะเดียวกันนักธุรกิจเอกชนต้องมีการพึ่งพิงอำนาจจากรัฐ ซึ่งในที่นี้ก็คือ ตระกูลดิเรกสาร แม้ว่าตระกูลดิเรกสาร จะเติบโตมาจากอำนาจในทางทหาร เนื่องจากพลเอกประมาณ อติเรกสาร เป็นสมาชิกในกลุ่มราชครู แต่ในขณะเดียวกันตระกูลดิเรกสารไม่เคยให้การสนับสนุนธุรกิจ ผิดกฎหมาย แต่จะช่วยเหลือบุคคลต่างๆ ที่เข้ามาขอความช่วยเหลือในทางถูกกฎหมายเท่านั้น เช่นกรณีของ นายประชัย เลี่ยวไพรัตน์ ที่ได้รับการช่วยเหลือจาก พลเอกประมาณ อติเรกสาร ในการตั้งโรงงานปูนซีเมนต์ในจังหวัดสระบุรีในช่วงปี พ.ศ.2533

จากข้อมูลของบุคคลที่มีความเกี่ยวข้องทางการเมืองในจังหวัดสระบุรี เช่น นายเงิน บุญสุภา นายบัญญัติ วงษ์ประยูร เคยเป็นผู้มีชื่อเสียงหรือผู้มีอิทธิพลในเขตพื้นที่จังหวัดสระบุรี ต่อมาได้ เข้าสู่เส้นทางการเมืองในจังหวัดสระบุรีทั้งในท้องถิ่นตลอดจนระดับประเทศ และมีการสะสมทุน จากการประกอบธุรกิจของตน จนกระทั่งสามารถลงสู่สนามการเมืองในระดับประเทศตลอดจน เป็นผู้สนับสนุนนักการเมืองรุ่นใหม่ในพื้นที่จังหวัดสระบุรี เข้าสู่สนามการเมืองทั้งในระดับท้องถิ่น และระดับประเทศ อีกทั้งยังสามารถเข้าแทนที่พื้นที่ทางการเมืองของตระกูลดิเรกสารได้อย่าง ชัดเจน

นอกจากนี้ ผู้วิจัยมีความเห็นว่างานวิจัยชิ้นนี้มีประเด็นของการสะสมทุนของนักการเมือง รุ่นใหม่ที่สามารถขึ้นมาแทนที่ตระกูลดิเรกสารในพื้นที่ทางการเมืองของจังหวัดสระบุรีนั้น มีประเด็นที่สอดคล้องกับงานการศึกษาในหัวข้อ บทบาทของเจ้าพ่อท้องถิ่นในเศรษฐกิจ และการเมืองไทย : ข้อสังเกตเบื้องต้น โดยงานชิ้นนี้ได้ชี้ให้เห็นถึง การก้าวขึ้นมาบทบาททางการเมือง ของ “ผู้มีอิทธิพล” หรือ “เจ้าพ่อ” ในท้องถิ่น ซึ่งคำถามของงานชิ้นนี้มีประเด็นอยู่ที่ว่า กระบวนการ ประชาธิปไตย เอื้อต่อความเจริญเติบโตทางการเมืองของเจ้าพ่อ เป็นข้อกล่าวหาที่สมควรหรือไม่ อย่างไร ในส่วนของผลการศึกษาที่ สมบัติ จันทร์วงศ์ ได้ชี้ให้เห็นว่า กระบวนการประชาธิปไตย

กลายเป็นช่องทางที่ทำให้ชนชั้นนำในท้องถิ่นสามารถพัฒนาศักยภาพของคนอย่างสูงสุดได้ โดยชี้ให้เห็นข้อสังเกตของนักการเมืองท่านหนึ่งว่า ทั้งนักการเมืองและเจ้าหน้าที่ของรัฐเอง ที่เป็น ผู้ไปชักนำเจ้าพ่อเข้ามาสู่วงการเมือง(สมบัติ จันทรวงศ์, 2534) กล่าวคือ เพื่อนำผู้มีอิทธิพลเหล่านั้น ซึ่งเป็นผู้ที่ประชาชนในพื้นที่เคารพรัก จึงเป็นสิ่งที่ส่งผลดีต่อการสร้างและรักษาฐานเสียงของตน

นอกจากนี้ในงานชิ้นนี้ยังชี้ให้เห็นถึงประเด็นของการสะสมทุนทางธุรกิจจากการลงทุน จากภายนอกที่เข้ามาลงทุนในเขตพื้นที่ของผู้มีอิทธิพล ก่อให้เกิดการสะสมทุนแก่ผู้มีอิทธิพล ก่อให้เกิดความมั่งคั่งทางฐานทางเศรษฐกิจและส่งผลให้บุคคลเหล่านี้ก้าวขึ้นสู่ตำแหน่งทาง การเมืองทั้งในท้องถิ่นและในระดับประเทศได้ ซึ่งในส่วนนี้ เป็นสิ่งที่สอดคล้องกับการขึ้นมา มีบทบาทและอำนาจทางการเมือง ของนายเงิน บุญสุภา และนายบัญญัติ วงษ์ประยูร ซึ่งเป็นผู้ที่มี อิทธิพลในเขตพื้นที่จังหวัดสระบุรี มีโอกาสสังกัดพรรคชาติไทย โดยการชักชวนของ พลเอก ประमाण อติเรกสาร หัวหน้าพรรคชาติไทยในขณะนั้น และส่งผลให้ในเวลาต่อมาบุคคลเหล่านี้ ได้สะสมทุนจากการประกอบธุรกิจของตนจนกระทั่งสามารถ เข้าแทนที่อำนาจทางการเมือง ของตระกูลอติเรกสารได้ในที่สุด

ข้อเสนอแนะในการศึกษา

ผู้วิจัยขอเสนอแนะสำหรับการศึกษาวิจัยในครั้งต่อไป ดังนี้

1) ศึกษาลักษณะของกลุ่มนักการเมืองรุ่นใหม่ในจังหวัดสระบุรีในประเด็นของการ ขยายอำนาจทางการเมืองในแต่ละเขตพื้นที่ของการเลือกตั้ง ว่ามีการขยายอำนาจทางการเมือง ของตนอย่างไร มีเครือข่ายทางอำนาจของตนอย่างไร และเมื่อบริบททางเศรษฐกิจและการเมือง ของจังหวัดสระบุรีเปลี่ยนแปลงไปจะก่อให้เกิดนักการเมืองกลุ่มใหม่ขึ้นมาอีกหรือไม่ ในขณะที่เดียวกันกลุ่มทุนในจังหวัดใกล้เคียงที่อยู่ใรรอยต่อของจังหวัดสระบุรีจะมีปฏิสัมพันธ์ ในทางธุรกิจกับนักการเมืองรุ่นใหม่หรือไม่

2) นักการเมืองท้องถิ่นในจังหวัดสระบุรีจะมีความเปลี่ยนแปลงอย่างไร นักการเมือง รุ่นใหม่จะมีการขยายบทบาทและอำนาจทางการเมืองมาสู่นักการเมืองท้องถิ่นอย่างไร